

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Mobility & Infrastructure

Aan: Wouter Dijk (gemeente Staphors)
Van: Royal Haskoning DHV
Datum: 7 december 2021
Ons kenmerk: BI3771-MI-NT-211207-1415
Versie: S01

Onderwerp: Expert judgement grootschalige opwek gemeente Staphorst

---

1 Inleiding

De gemeente Staphorst wil in 2050 energieneutraal zijn. In het programmaplan Energie & Klimaat is afgesproken dat in 2030, minimaal 49% van de energie uit hernieuwbare bronnen komt. Om die doelstelling te halen wordt er aan 16 projecten gewerkt op het vlak van energietransitie. Eén van die projecten is de totstandkoming van een uitnodigingskader grootschalige opwek. Met de raad is afgesproken dat we dit uitnodigingskader ontwikkelen in drie fasen.

Fase 1 wordt formeel afgerond met een raadsbesluit waarin antwoord wordt gegeven op drie vragen:

- 1 HOEVEEL duurzame elektriciteit gaan we opwekken;
- 2 HOE gaan we duurzame elektriciteit opwekken;
- 3 WAAR gaan we duurzame elektriciteit opwekken.

De gemeente Staphorst heeft Royal HaskoningDHV (RHDHV) gevraagd om de onderzoeken en overige informatie die verkregen is te beoordelen door middel van een onafhankelijke expert judgement op de drie vragen. De achterliggende gedachte van het onafhankelijke advies is dat de gemeente zich er zeker van wil stellen dat zij met de huidige denkrichtingen geen zaken over het hoofd ziet.

In deze memo zijn de uitkomsten van de expert judgement samengevat. Het is een reflectie op informatie die door de gemeente Staphorst is verzameld en gedeeld¹. Per vraag worden de kanttekeningen en aanvullingen benoemd gevolgd door een integraal advies.

2 HOEVEEL

Samenvatting en beschouwing

Momenteel wordt in de gemeente Staphorst jaarlijks 100 GWh elektriciteit gebruikt. Deze hoeveelheid stijgt en zal naar verwachting blijven stijgen door meer vraag en bijvoorbeeld de elektrificatie van vervoer en verwarming.

Het bod aan de RES1.0 is dat in de gemeente in 2030 120 GWh duurzame elektriciteit wordt opgewekt. Voor de periode erna zal de gemeente ook een plan moeten maken. Het huidige elektriciteitsnet zit namelijk vol en investeringen in de uitbreiding van capaciteit kosten veel tijd. Daarom is een inschatting gemaakt van de energiebehoefte in 2050. Hierbij is de aanname dat de elektriciteitsvraag tot 2050 verdubbeld. Om in de extra opgave te voorzien zijn 6 of 7 windturbines of 100 hectare zonnepanelenpark in een reguliere opstelling nodig (voor uitgangspunten zie 'HOE').

---

¹ De gedeelde informatie bestaat uit: Overzicht voor perspectieven grootschalige opwek Staphorst, verslagen van bijeenkomsten, rapportage enquête, samenvattende kaart met zoekgebieden en de technische analyse grootschalige opwek.

De aanname dat de vraag naar elektriciteit verdubbeld is gebaseerd op de studie Nederland klimaatneutraal in 2050: vier scenario's (Berenschot, 2020). In het maximale scenario uit deze studie komt een verdubbeling van de elektriciteitsvraag. Deze maximale stijging is één-op-één vertaald naar de situatie in Staphorst. Dit geeft waarschijnlijk een overschatting, aangezien de situatie in Staphorst niet vergelijkbaar is met Nederland als geheel. Staphorst kent bijvoorbeeld geen zware industrie waar elektrificatie voor een flinke toename van de elektriciteitsvraag zal leiden.

Staphorst kenmerkt zich door veel ondernemers en ondernemerschap. Dat blijkt onder meer uit exploitatie van bedrijventerreinen. In de gemeente kan er ook voor gekozen worden om meer elektriciteit te produceren dan voor eigen gebruik nodig is. Energie is een verdienmodel bij lokaal eigenaarschap. Om deze reden adviseren wij om de opgave ook om te draaien: hoeveel kan er in de gemeente opgewekt worden vanuit de mogelijkheden van de ruimte en wat kan dit bijdragen aan de maatschappij?

Voor de perspectieven uit de samenvatting zijn vier scenario's aangehouden, het is niet helemaal duidelijk hoe deze tot stand zijn gekomen.

Kanttekeningen

- De inschatting van elektriciteitsverbruik in de toekomst is niet locatie-specifiek, de uitgangspunten die hier zijn opgenomen zijn niet één-op-één te vertalen naar de context van Staphorst.
- De opgave is vertaald naar windturbines of zonnepanelen. Deze berekening klopt voor de huidige situatie, maar we kijken naar de situatie tussen 2030 en 2050. Dit geeft een scheef beeld, omdat en na 2030 waarschijnlijk betere en/of andere technieken beschikbaar zijn.
- Nu wordt er gekeken naar wat er nodig is. Dit kan ook omgedraaid worden door vanuit de mogelijkheden te kijken wat er opgewekt kan worden en wat dat bij kan dragen aan Staphorst.

Aanvullingen

- Het is nu niet navolgbaar hoe de scenario's voor energiebehoefte precies tot stand komen, we raden aan om dit explicieter te maken en toe te lichten.
- We raden aan om de opgave ook om te draaien: hoeveel is er mogelijk? Op deze manier wordt het gehele speelveld van keuzes duidelijker.

3 HOE

Samenvatting en beschouwing

Met de huidige technieken zijn zonnepanelen en windturbines een mogelijkheid om invulling te geven aan de elektriciteitsvraag. Een combinatie van beide is nodig voor een goede balans op het net. In de RES is daarom een balans van 60% wind en 40% zon als voorkeur opgenomen. Dit is een regionale balans. Ook uit de enquête komt een voorkeur voor combinatie naar voren.

Er wordt door de bril van nu naar de periode 2030-2050 gekeken. Technologische ontwikkelingen zullen het speelveld en de mogelijkheden veranderen. Bijvoorbeeld door transparante zonnepanelen (combi met landbouw) of grotere windturbines (dit geldt ook voor WAAR).

Zon

In de technische analyse worden drie mogelijke opstellingen gegeven (zon op dak, zon op erf en multifunctioneel). De mogelijkheid voor grootschalige zonneparken op veld is niet opgenomen. Voor de drie categorieën gelden dezelfde uitgangspunten voor de opbrengst per hectare. Wij raden aan om deze specifieker te maken per toepassing.

De inschatting van zon op dak is te volgen. In het RES-bod staat echter 50 GWh (60 ha), dit is erg veel en komt niet overeen met de berekeningen op pagina 9 en 10 (technische analyse). De berekening van totaal 25 hectare op grote daken vinden we realistischer. Uiteindelijk is het nog erg lastig om zon op bedrijfsdaken te realiseren of af te dwingen. In de technische analyse worden terechte aandachtspunten genoemd.

Zon op erven worden als optie genoemd, namelijk dat op 10% van de erven een klein zonneparkje van maximaal 2 hectare kan komen. In de praktijk zien wij dit niet terug. Ontwikkelaars geven daarnaast aan dat er voor zonneparken kleiner dan 6 hectare geen gunstige business case te halen is. Daarnaast is ook de aansluiting van deze kleine initiatieven een uitdaging.

In de gemeente zelf zijn dergelijke initiatieven nog niet aanwezig. Wij verwachten ook niet dat 10% een realistische aanname is in de huidige situatie.

Wij vinden het uitgangspunt voor een zonnepark met multifunctioneel ruimtegebruik aan de lage kant. Bij kleine gebieden komt dit ongeveer zo uit, omdat er dan veel verlies aan de randen is. Voor grotere gebieden is het een lage inschatting. Daarnaast is het aan te raden om 'multifunctioneel' te beschrijven: is één bijenhotel genoeg om iets multifunctioneel te maken?

Wind

Voor erfmolens (15 kW) en grote windturbines (4-5 MW) zijn de uitgangspunten navolgbaar. De dorpsmolen variant (1 MW) is achterhaald, omdat dit type windturbine niet meer wordt geproduceerd. De grote windturbine van 4-5 MW is een goed uitgangspunt voor nu, maar deze ontwikkeling gaat snel. Er worden ook al grotere met meer vermogen en vollaasturen gebouwd. Op dit moment is het gebruikelijk om uit te gaan van turbines met een tiphoogte tussen de 240 en 260 meter, met een vermogen tussen de 5 en 6 MW, met een jaarlijkse opbrengst van 20 GWh. Wij raden aan om voor de periode 2030-2050 deze variant mee te nemen.

Kanttekeningen

- Kleinschalig zon (2 hectare) is lastig haalbaar, wij zien dit in de praktijk zelden gerealiseerd worden. Pas vanaf ongeveer 6 hectare wordt een zonnepanelenpark over het algemeen rendabel. Dit komt doordat de SDE gericht is op efficiënte en kosteneffectieve projecten. De trend hierbij is dat de parken steeds groter worden.
- Er wordt naar de toekomst gekeken door de bril van nu. Voor de periode 2030-2050 kunnen optimistischere getallen aangehouden worden. Ook opslag zal belangrijker worden, waardoor aansluiten op het elektriciteitsnet misschien niet meer noodzakelijk is.

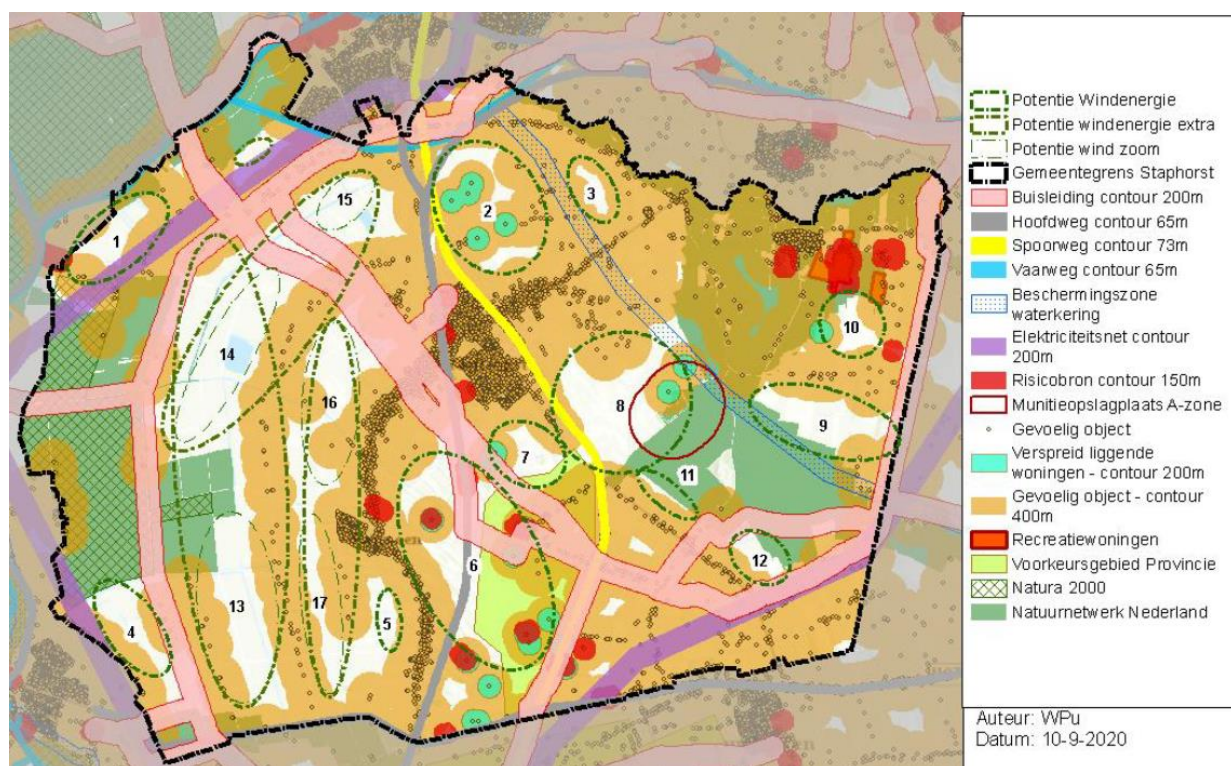
Aanbevelingen

- Voor zonne-energie de opbrengst specifieker maken per toepassing. Zeker de cijfers voor zon op dak kunnen beter onderbouwd worden: waar gaan jullie van uit voor het bod en een realistisch potentieel? Hierbij is het ook belangrijk om te beschrijven hoe dit bereikt kan worden. De zon op erf is onder de huidige omstandigheden moeilijk haalbaar, maar met het juiste beleid kan het aantrekkelijk gemaakt worden.
- De mogelijkheid voor zon op veld beter toelichten: wat is multifunctioneel?
- Voeg ook kentallen toe voor de toekomst, dus een windturbine met een hoger vermogen (5,5 MW) en een zonnepark met betere panelen. Hierbij kan ook een doorkijk gegeven worden naar innovaties, bijvoorbeeld transparante of flexibele panelen. Dit biedt extra mogelijkheden in de inpassing die we nu niet mee kunnen nemen, maar wel moeten benoemen.

4 WAAR

4.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Er is relatief veel ruimte beschikbaar in Staphorst voor wind en zon. Dat is ook terug te zien in het aantal zoekgebieden voor wind. Er is echter ook bijzonder landschap en belangrijke natuur (flora en fauna) aanwezig in de gemeente waar in ieder geval rekening mee gehouden moet worden. Voor bijvoorbeeld de weidevogelgebieden geldt dat het plaatsen van windmolens mogelijk is, maar een goede onderbouwing is daarbij noodzakelijk in het kader van de milieueffecten. Het combineren van wind met grootschalige zonnevelden is in weidevogelgebieden niet wenselijk, omdat foerageergebieden daarbij verdwijnen.

Figuur 1:overzichtskaart van de belemmeringen voor windmolens in Staphorst uit de "Technische analyse fase 1 uitnodigingskader grootschalige opwek Staphorst (9-11-2021)

De windzoekgebieden 13,14 en 15 uit de technische analyse (zie figuur 1) zijn gelegen in het slagenlandschap (grootschalige veenontginningen). Deze gebieden bieden ruimtelijk goede kansen voor het plaatsen van windmolens in een rij-opstelling waarbij het profiel van de lintbebouwing in Rouveen/Staphorst gevolgd kan worden. De gebieden 7 en 8 en in mindere mate gebied 2 bieden kansen voor een meer geclusterde aanpak in een deel van Staphorst.

Voor grootschalige zonnevelden zijn op dit moment geen zoekgebieden gedefinieerd. We zien kansen in de windzoekgebieden 14 en 8 om ook grootschalige zonnevelden in te passen. Voor gebied 14 gaat het om een drijvend zonneveld op de zandwinplas.

Ten aanzien van de milieubeoordeling wordt in de technische analyse aangegeven dat de gemeenteraad bij een bestemmingsplan op dit moment niet aan kan sluiten bij de windturbinenormen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling en eigen normen kan stellen als deze normen maar goed

worden gemotiveerd voor het concrete bestemmingsplan. Formeel klopt dit. Echter heeft hiermee geen milieubeoordeling plaatsgevonden op het niveau van locatieafweging, terwijl dit de eerste stap is in de 'trechter' om te komen tot concrete projecten. Wij adviseren om een planMER uit te voeren of hiervoor een omgevingsprogramma voor grootschalige opwek op te starten met daaraan gekoppeld de MER. De meerwaarde van een planMER is juist het in beeld brengen en op een navolgbare wijze afwegen van potentiële zoeklocaties voor wind en zon.

Een PlanMER is verplicht om uit te voeren bij een wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plan waarin een kader wordt geschetst voor m.e.r.-plichtige activiteiten. Het oprichten van een windpark (ten minste 3 windturbines) is een m.e.r.-plichtige activiteit. Een omgevingsplan, -programma of -visie is een wettelijk voorgeschreven plan (onder de Omgevingswet). Een RES wordt naar alle waarschijnlijkheid gezien als een bestuursrechtelijk voorgeschreven plan. Hoe de zoekgebieden ook worden vastgelegd, het is raadzaam ervan uit te gaan dat, als er windenergie bij betrokken is, dat vastleggen ook gepaard dient te gaan met een PlanMER. Een PlanMER heeft ook zo zijn voordelen: op een structurele en rationele wijze worden de milieueffecten van verschillende gebieden tegen elkaar afgewogen, waardoor een goede onderbouwing ontstaat voor de keuzes die moeten worden gemaakt. De onderbouwing is bij Raad van State procedures altijd belangrijk. Het vormt dus juridisch een risico voor initiatieven als er geen locatieafweging is gedaan, voorzien van een PlanMER. Dan kan het bij ieder initiatief aan de orde komen waarom dat initiatief op die specifiek locatie moet komen en niet ergens anders in de gemeente en dient steeds opnieuw die onderbouwing te worden geleverd.

Het proces van PlanMER biedt ook houvast aan inwoners, omdat een zekere participatie vereist is en ook de inwoners wat kunnen vinden van de onderzoeken die ervoor gedaan zijn.

Daarnaast is het van belang te beseffen dat als er geen MER wordt uitgevoerd en er een initiatief wordt voorgesteld dat past binnen ander beleid (bijvoorbeeld provinciaal beleid) maar niet binnen de RES of lokaal beleid, de initiatiefnemer eenvoudig naar de provincie kan stappen om een dergelijk initiatief toch mogelijk te maken (bij windenergie is dat al vanaf 5 MW, bij zon vanaf 50 MWp). Ook andersom kan het aan de orde zijn dat een initiatief dat past binnen de RES of lokaal beleid, maar niet binnen provinciaal beleid eenvoudig door de provincie kan worden tegengehouden.

Wanneer je als gemeente goed richting wil geven aan wat je waar wel en niet wil is het verstandig dit met behulp van een PlanMER in je beleid te verankeren. De Omgevingsvisie geeft daarvoor al een haakje, namelijk dat "onderzocht wordt of er andere geschikte locaties zijn", waardoor je dit eenvoudig in een Omgevingsprogramma zou kunnen opnemen.

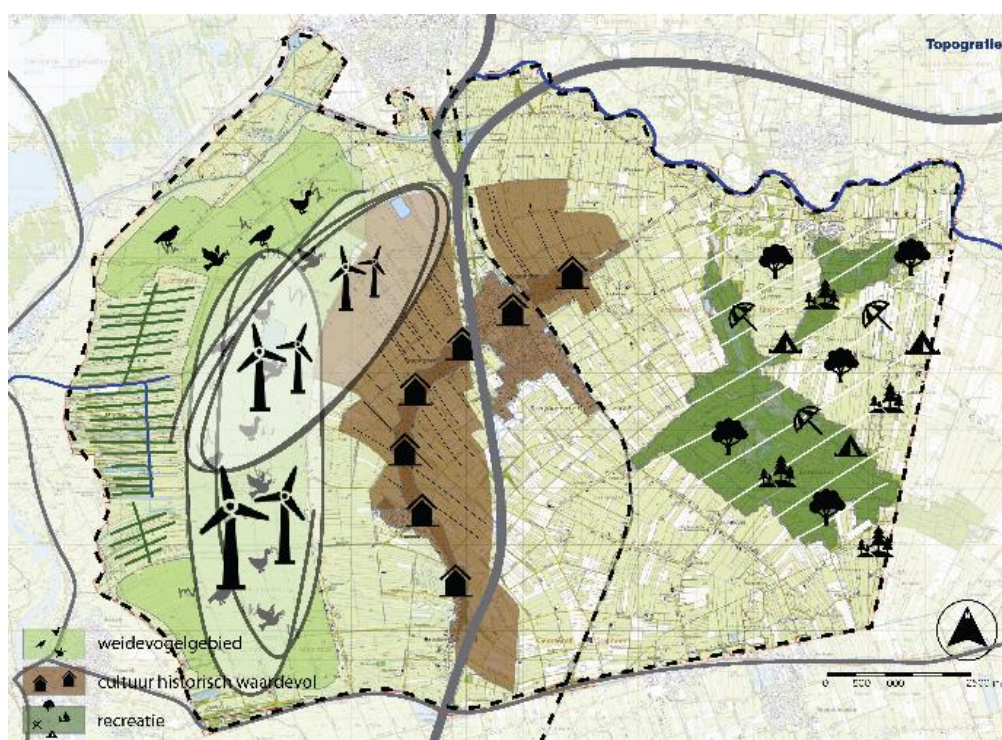
Gelet op o.a. de gemeentegrensoverschrijdende effecten kan ook worden gedacht aan een regionaal planMER. In opdracht van de Werkgroep Ruimte van de RES West Overijssel stelt Royal HaskoningDHV hier momenteel een advies voor op. Dit advies zal meer inzicht geven en wordt in januari 2022 besproken in de stuurgroep RES West-Overijssel, waarna de vervolgstappen bepaald worden. Het is op te vragen bij de Werkgroep Ruimte (voorzitten Remco Kok van Gemeente Zwartewaterland). Om verwarring tussen beiden te voorkomen adviseren we om met de lokale planMER te wachten tot de vaststelling van de RES2.0 in 2023. Dan is de regionale MER uitgevoerd (ervan uit gaande dat die komt). Daarna direct een Omgevingsprogramma opstellen om de zoekgebieden vast te leggen in het omgevingsbeleid; daarna volgt een digitalisering (als aanvulling op de reeds digitale Omgevingsvisie). daarbij wordt een soort reservering gelegd op een te kiezen gebied, waarbij de toekomstige activiteiten niet onmogelijk gemaakt dienen te worden.

Kanttekeningen

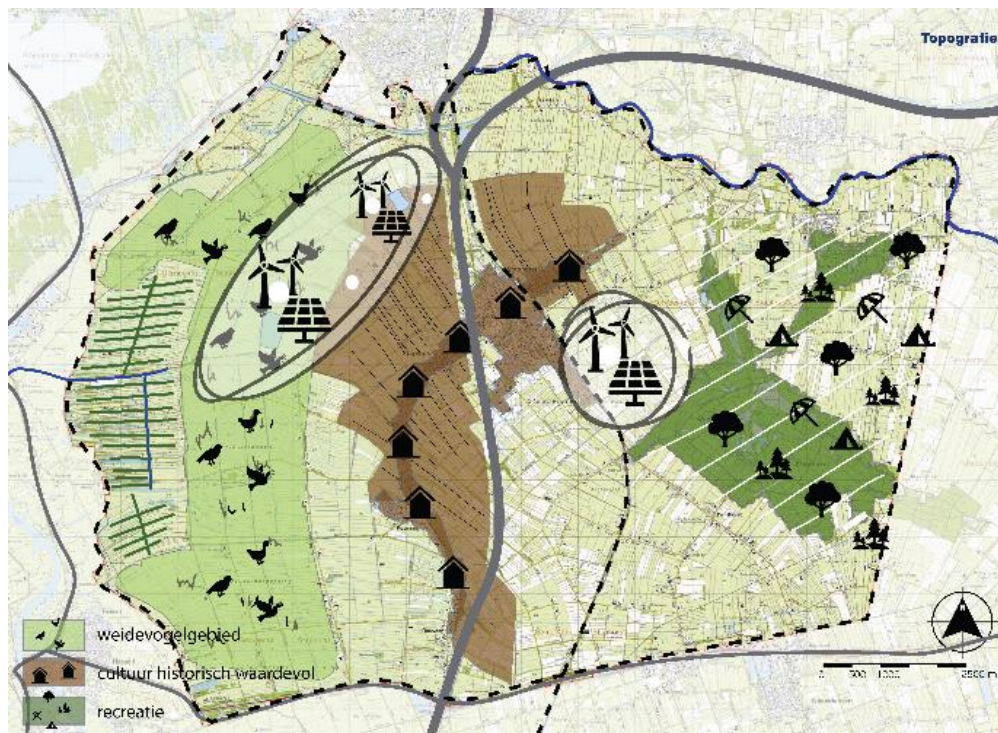
- Met een goede motivering kunnen windmolens in weidevogelgebied geplaatst worden.
- Er is een aantal zoekgebieden die kansen bieden voor een grootschalige of meer geclusterde aanpak voor wind.
- Windzoekgebieden 14 (zandwinplas) en 8 zijn ook geschikt voor het combineren van wind met grootschalige zonnevelden.
- Om aan de voorkant een integrale afweging te maken voor grootschalige opwek is het uitvoeren van een planMER aan te raden. Begin 2022 wordt hier in RES verband een keuze over gemaakt.

Aanvullingen

- Zoekgebieden opnemen voor grootschalige zonnevelden, bij voorkeur in combinatie met windenergie.

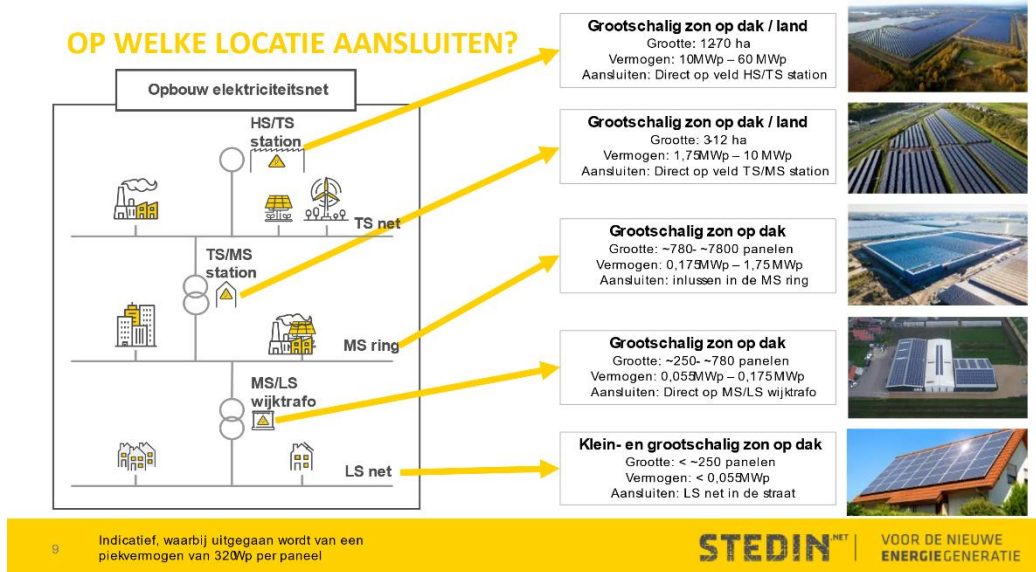
Figuur 2.1: Uitkomsten van de brainstormsessie voor wind

Figuur 3: Uitkomsten van de brainstormsessie voor zon

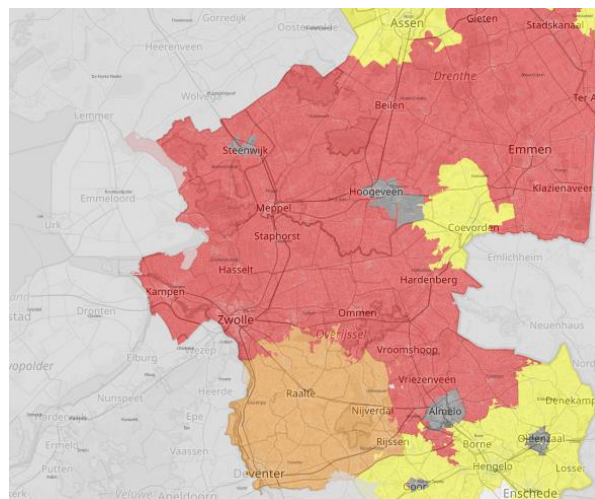
4.2 Energie

In de technische analyse zijn de hoogspanning stations (HS/MS stations) ingetekend en worden de invloedgebieden genoemd. In de praktijk zegt de absolute afstand van grootschalige opwek tot de stations niet direct iets over de kosten voor aansluiting op het elektriciteitsnet. Er kunnen obstakels in de openbare ruimte zijn waardoor de aansluitkabel met een omweg naar een station gebracht moet worden. Daarnaast hangt het vooral van de benodigde capaciteit af hoe de opwek aangesloten moet worden op het elektriciteitsnet, van directe aansluiting op het HS/MS station tot aansluiting op het midden spanning of laagspanningsnet. Het is raadzaam om dit mee te nemen in de verschillende type grootschalige opwek die in het uitnodigingskader benoemd worden. Zie ter informatie onderstaand plaatje van netbeheerder Stedin.

Figuur 4: Overzicht van verschillende mogelijkheden om opwek op het elektriciteitsnet aan te sluiten afhankelijk van de aan te sluiten capaciteit.

Terugkomend op de vraag of nu al rekening gehouden moet worden met de uitbreiding van de opwek na 2030 (i.v.m. stijgende elektriciteitsvraag) is het advies vanuit technisch oogpunt om dit nu al mee te nemen. Op deze manier worden de benodigde uitbreidingen voor het elektriciteitsnet in overleg met de regionale netbeheerder Enexis op tijd gepland en gerealiseerd. Dat is op dit moment al noodzakelijk vanwege het feit dat het elektriciteitsnet in Staphorst nu al vol zit, zie onderstaande kaart van Enexis.

Figuur 5: kaart voor terug leveren schaarste niveau (Enexis, versie:10-11-2021). Geel = beperkte transportcapaciteit beschikbaar, Oranje = congestieonderzoek, Rood = geen transportcapaciteit beschikbaar

Om efficiënt gebruik te maken van het elektriciteitsnet wordt cable pooling genoemd in de technische analyse. Dit betekent dat een windmolen en zonnenveld op één netaansluiting aangesloten worden, waarmee de beschikbare netcapaciteit efficiënt benut wordt. Daarnaast draagt ook het plaatsen van grootschalige opwek dicht bij de energievraag bij aan het efficiënt gebruiken van het elektriciteitsnet. Het genoemde energielandschap biedt mogelijkheden om de opwek te combineren met opslag. Logische locaties zijn gebieden met een hoge energievraag zoals het bedrijventerrein Staphorst. Ook de

ontwikkeling van een energiehub² in Hessepoort (ten zuiden gemeente van Staphorst) biedt kansen om in het zuidoosten van de gemeente Staphorst grootschalige opwek te clusteren dichtbij Hessepoort. Dit sluit aan bij de uitkomsten van de enquête dat de inwoners energieprojecten zoveel mogelijk bij elkaar willen zien en langs bestaande infrastructuren of bedrijventerreinen.

Kanttekeningen

- Om goed te plannen op benodigde uitbreiding van het elektriciteitsnet is wenselijk om de uitbreiding van opwek na 2030 mee te nemen
- Grootschalige opwek zo dicht mogelijk bij de energievraag plaatsen en/of combineren met opslag in het genoemde energielandschap of bedrijventerrein Staphorst als energiehub.

Aanvullingen

- De verschillende opties voor het aansluiten van grootschalige opwek op het elektriciteitsnet meenemen in de typen grootschalige opwek in het uitnodigingskader.

4.3 Natuur en Milieu

Staphorst is een groene gemeente met een aantal kwetsbare natuurgebieden. Uit de analyse blijkt dat de Olde Maten & Veerslootslanden (N2000), het Staphorster bos en het Reestdal uitgesloten worden voor grootschalige opwek. Daarnaast is er een groot weidevogelgebied ten westen van Staphorst en Rouveen. Vanuit natuur bekeken is het plaatsen van windmolens en zonnevelden in dit gebied onwenselijk vanwege mogelijke impact op de weidevogels in het gebied. De inwoners geven in de enquête ook aan dat natuurgebieden en open landschappen uitgesloten moeten worden. De effecten op de weidevogels moeten verder uitgezocht worden in de MER.

Kanttekeningen

- Zoekgebieden 13, 14 en 15 zijn onwenselijk voor windmolens i.v.m. de mogelijke impact op de weidevogels in het gebied

4.4 Landschap

In het nieuwe akkoord van de klimaattop is afgesproken dat de aarde niet meer mag opwarmen dan 1,5 en dat het tijdperk van fossiele brandstoffen ten einde loopt. Deze opgave heeft impact op het landschap. De energietransitie maar wat zijn de effecten van het klimaat op het landschap. Deze kunnen we uiteindelijk niet los van elkaar zien. We leggen nu de focus op de energietransitie.

In het landschapsplan van de gemeente, Nieuwlandadvies (eindconcept 14 april 2011) worden de verschillende landschapstypen beschreven met mogelijk landschappelijke versterking. In het landschapsplan staat dat ingrepen moeten passen binnen de gebiedskenmerken van het landschap. Wat betekent de energietransitie voor Staphorst en haar landschap?

Betekent dit ontwikkelen binnen bestaande mogelijkheden met de landschappelijke randvoorwaarden of moet de grootschalige energietransitie opgave niet meer een gebiedsopgave zijn die we kunnen vergelijken met Ruimte voor de Rivier? Een gebiedsopgave waar we ook mogelijk moeten denken aan herstructurering van bestaand landschap in plaats van inpassen binnen de huidige mogelijkheden te zoeken? Ontlast je hiermee juist niet het overige landschap.

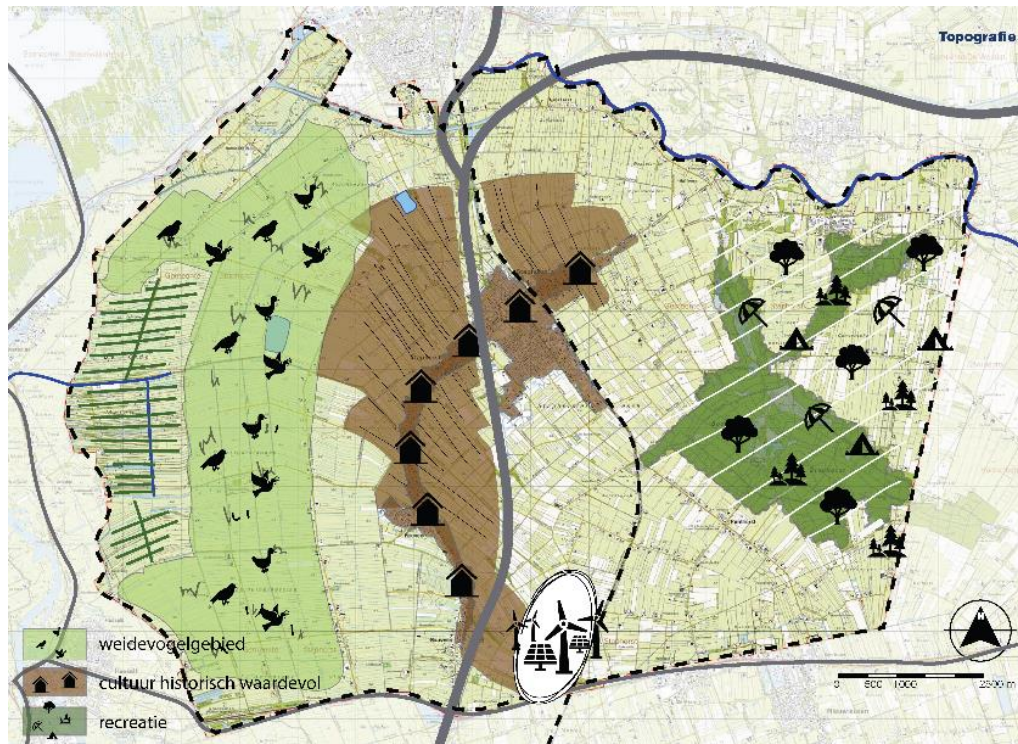
Een compacte energie landschap waar wind en zon en energieopslag samenkomen met als onderlegger het landschap. En waar kan het compacte energielandschap mee worden gecombineerd? Nieuwe

² Dit is een energieknooppunt waar de vraag, opwek en opslag van energie samen komen, denk aan grote bedrijven/industrieterreinen of tankstations.

vormen van recreatie, kan er worden bijgedragen aan de klimaatdoelstellingen, etcetera? Een op zichzelf staande gebiedsopgave.

Wat zou een compacte energie landschap voor Staphorst betekenen en welke locatie zou dan het meest geschikt zijn?

Onderstaand de kaart met op basis van expert judgement een mogelijke locatie, zie paars gearceerd en zwart omcirkeld gebied. Ons advies is te onderzoeken wat er nodig is voor een dergelijk energielandschap in combinatie met of dit de meest geschikte locatie is.

Figuur 6: Schets van de uitkomsten van de brainstormsessie over landschap en natuur

Kantekeningen

- Compact energielandschap zodat andere gebieden ontzien worden onderzoeken.
- Behoud kenmerkend landschapstype en cultuurhistorische waarde bij inpassing

Aanvullingen

- Onderzoeken waar dit energielandschap en in welke vorm deze het beste gerealiseerd kan worden
- Elke ontwikkeling voor zonne-energie is landschapsontworp waarbinnen zonne-energie kan worden opgewekt. Daarmee wordt gerealiseerd dat over ca 25 jaar een landschap wordt teruggegeven als de panelen weg kunnen. Dit vraagt daarom niet alleen zijn. Niet kiezen voor een landschappelijke inpassing maar echt landschapsontworp die de karakteristieken van het aanwezige landschapstype versterken.
- Grootchalige wind projecten moeten niet worden verspreid binnen de gemeente maar gebundeld in bijvoorbeeld lijnopstellingen. Deze zodanig positioneren dat zij de karakteristieke knikken in de verkaveling van het slagenlandschap volgen.
- Wat is de impact van vele 'kleine' initiatieven. Middels ontwerpend onderzoek, nagaan wat het landschap maximaal kan absorberen, zonder grote aantasting van het landschap.

4.5 Agrarisch

De verwachting is dat de landbouw de komende decennia al dan niet gedwongen een transitie ondergaat. Het verminderen van de stikstofuitstoot en de klimaatmaatregelen kunnen een grote impact hebben op de landbouw en alle aanverwante takken in Nederland en dus ook in Staphorst. Wat de exacte impact is nog niet bekend en zal mogelijk naast een functieverandering ook een landschappelijke verandering te weeg brengen. De functieverandering kan ook invloed hebben op de lokale economie, waaronder de sterke corporatieve gedachte van De coöperatieve zuivelfabriek Rouveen Kaasspecialiteiten met leden melkveehouders. Waar de kracht is dat de leden op korte afstand zitten met een grote verbondenheid.

Alleen deze transitie roept al vragen op als:

- Wat wordt er opgelegd ten aanzien van de veenweidegebieden om CO2 te beperken?
- Wat als deze gebieden natter moeten worden, is er dan nog wel sprake van weidevogelgebied?
- Komen er dan andere teelten? Hoe zit die transitie eruit?
- Hoe behouden we de voedselzekerheid mondiaal. Nederland als 1 van de delta's in de wereld waar grassen om kunnen zetten naar eiwitten.
- Hoe behouden en beheren we ons huidige en toekomstig cultuurlandschap.

Allemaal vragen die mogelijk impact hebben op het landschap en het functioneren ervan. Deze transitie kan mogelijk samengaan met energietransitie die er is.

Door de grote onduidelijkheden over wat de impact is op de agrarische sector van de stikstofaanpak en de klimaatverandering is ons advies om te wachten op meer duidelijkheid. Als hier meer duidelijkheid over is dan kan er een proces opgezet worden samen met de agrariërs en overige stakeholders. Dit proces wordt dan opgezet om te kunnen voldoen aan de opgave en om te zorgen dat er een economische drager voor het gebied behouden blijft. Is een combinatie van energie, landbouw en klimaat een toekomstbestendige oplossing?

De technologische ontwikkelingen staan niet stil. Wereldwijd wordt al veel geëxperimenteerd met het toepassen van doorzichtige zonnepanelen in combinatie met landbouw. Deze ontwikkeling gaat snel en is voor de periode van 2030-2050 een voorstelbare optie. Ontwikkelingen in de landbouwsector bieden kansen om grootschalige opwek te combineren met landbouw zoals strokenteelt.

Kantekeningen:

- Omdat de beschreven ontwikkelingen in de agrarische sector op dit moment nog erg onzeker zijn is het verstandig om dit op dit moment nog niet te veel in te kaderen in het uitnodigingskader. Het is wel een belangrijk onderdeel voor de integrale afweging.

Aanvullingen:

- Houd rekening met toekomstige ontwikkelingen zoals strokenteelt gecombineerd met zonne-energie en de ontwikkeling van doorzichtige zonnepanelen.

4.6 Recreatie

De recreatie vindt met name plaats rond het Staatsbos Staphorst, het Reestdal, de Olde Maten & Veerslootslanden en in en rondom de kernen met (cultuur) historische kenmerken. Dit recreatie varieert van extensieve dagrecreatie tot verblijfsrecreatie. De recreatie vertegenwoordigt een economisch belang voor de directe omgeving. De energieopgave kan daar invloed op hebben. De impact van zon of windenergieprojecten kunnen invloed hebben op de recreatie en daarmee ook op de lokale economie.

Ons advies is om de locatie rondom het Reestdal, Staatsbos Staphorst, de Olde Maten en kernen te meiden voor de grootschalige energieprojecten vanwege de recreatieve functie in en rond deze gebieden.

In het gebied in het zuidoosten van de gemeente Staphorst (rond windzoekgebied 6) vindt weinig recreatie plaats en bevindt zich ook geen toeristische kern. Dit gebied is daarmee het meest geschikt voor grootschalige opwek vanuit recreatie bekeken.

Kantekeningen:

- Ons advies is om de locatie rondom het Reestdal, Staatsbos Staphorst, de Olde Maten & Veerslootslanden en kernen te mijden voor de grootschalige energieprojecten vanwege de recreatieve functie in en rond deze gebieden.

Aanvullingen:

- Het gebied in het zuidoosten van de gemeente Staphorst is het meest geschikt voor grootschalige opwek omdat hier weinig recreatie plaats vindt en geen toeristische kernen heeft.

5 Advies

Grootschalige opwek clusteren in energielandschap

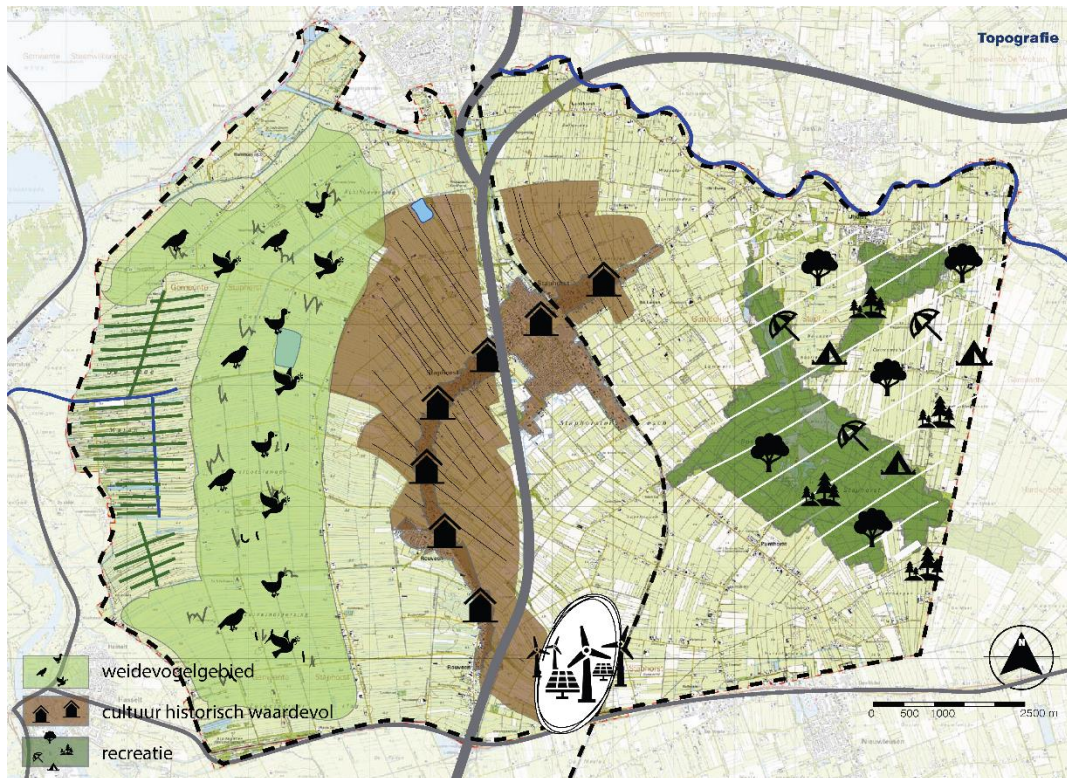
Zowel vanuit energie, landschap, recreatie en natuur oogpunt is het clusteren van de opwek in het zuidoosten van de gemeente Staphorst een interessante optie. Op die manier kunnen andere meer de kwetsbare, cultuurhistorisch waardevolle en economisch belangrijke gebieden ontzien worden. Vanuit ruimtelijke ontwikkeling zijn er restricties in het gebied. Daarom is het advies om ook nadrukkelijk te kijken of en hoe er ruimte gemaakt kan worden om een energielandschap te ontwikkelen. Als dit onmogelijk blijft zijn er enkele gebieden waar grootschalige opwek de meeste potentie biedt. Zeker niet alle aangegeven gebieden zijn als kansrijk te beschouwen.

Technologische ontwikkelingen meenemen in uitnodigingskader

Het advies is om voor het richtjaar niet te sturen op 2030 maar ook de periode tot 2050 mee te nemen. Omdat wel duidelijk is dat de vraag naar elektriciteit verder zal stijgen en opwek inclusief de benodigde netcapaciteit niet in een paar jaar gerealiseerd zijn. Dit vraagt om een strategische lange termijn aanpak op basis waarvan tot 2030 heldere keuzes gemaakt kunnen worden. Belangrijk daarbij is de technologische ontwikkeling van zon en wind mee te nemen zoals de verwachte groei van het vermogen voor windmolens en de businesscase voor kleinschalige zonnepanelen (2 hectare zon op erven) die vanwege veranderingen in de SDE-subsidie minder rendabel geworden zijn.

PlanMER uitvoeren om integrale afweging te maken

Om voor de gehele gemeente een integrale en goed onderbouwde en navolgbare afweging te maken voor grootschalige opwek is een plan MER een geschikt instrument. Hiermee wordt aan de voorkant al een integrale afweging gemaakt op basis van de verschillende belangen en effecten zodat vervolgens in de planvorming projecten soepeler gerealiseerd kunnen worden. Het planMER kan bijvoorbeeld worden gekoppeld aan een lokaal omgevingsprogramma, maar kan ook regionaal worden uitgevoerd. Er wordt geadviseerd om de aanstaande keuzes in RES verband hierin te betrekken.

Figuur 7: Samenvattende schets met het advies voor inpassing van grootschalige opwek.